

ENGELLİLİK ARAŞTIRMALARI YAZILARI

ESSAYS ON DISABILITY STUDIES

Editörler / Editors
A. Resa AYDIN, İshak KESKİN

ENGELLİLİK ARAŞTIRMALARI YAZILARI

ESSAYS ON DISABILITY STUDIES

Editörler / Editors

Prof. Dr. A. Resa AYDIN

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Prof. Dr. İshak KESKİN

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

Yayıncı / *Published by*

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / *Istanbul University Press*

İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Türkiye

<https://iupress.istanbul.edu.tr>

Engellilik Araştırmaları Yazıları/*Essays on Disability Studies*

Editörler / *Editors*: A. Resa AYDIN, İshak KESKİN

E-ISBN: 978-605-07-1222-3

DOI: 10.26650/B/SS46.2022.013

İstanbul Üniversitesi Yayın No / *Istanbul University Publication No*: 5310

İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayın No / *Istanbul University Disability Application and Research Center Publication No*: 5

Online Yayın, Aralık 2022 / *Published Online in December 2022*

Bu çalışmaya atıfta bulunurken, referansa DOI numarasının dahil edilmesi önerilir.
It is recommended that a reference to the DOI is included when citing this work.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında online olarak yayındadır.

This work is published online under the terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kitabın telif hakkı bulunmaktadır. Online olarak yayınlanan Creative Commons versiyonu haricinde, yasal istisnalar ve geçerli lisans sözleşmelerinin koşulları dikkate alınmalıdır.

This work is copyrighted. Except for the Creative Commons version published online, the legal exceptions and the terms of the applicable license agreements shall be taken into account.

DANIŐMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. A. Resa AYDIN	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Neőe ÇAKI	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Doç. Dr. Zümrüt ECEVİT SATI	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Faruk Kerem GİRAY	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Neőe KARS TAYANÇ	Fenerbahçe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. İshak KESKİN	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi őebnem SAYHAN	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Göklem TEKDEMİR	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Candan ZÜLFİKAR	İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ÖNSÖZ

Prof. Dr. A. Resa AYDIN ix

PREFACE

Prof. Dr. A. Resa AYDIN xi

I. KISIM - PART I

ENGELLİ HAKLARI DISABILITY RIGHTS

1. BÖLÜM / CHAPTER 1

ENGELLİ HAKLARI HAREKETİ'NİN HUKUKÎ KAZANIMLARI / THE LEGAL OUTCOMES
OF THE DISABILITY RIGHTS MOVEMENT

Bekir Fatih MERAL 3

2. BÖLÜM / CHAPTER 2

TOPLUMA KATILIM AÇISINDAN ENGELLİ HAKLARI / DISABILITY RIGHTS IN TERMS
OF PARTICIPATION IN THE COMMUNITY

Gülşah KINALI 19

3. BÖLÜM / CHAPTER 3

SİVİL TOPLUMDA ENGELLİLİĞE HAK TEMELLİ YAKLAŞIM: “KAS HASTASIYIM
HAKLARIMIN FARKINDAYIM” PROJESİ / RIGHT-BASED APPROACH TO DISABILITY
IN NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS: “I AM PATIENT WITH
A NEUROMUSCULAR DISORDER, AND I AM AWARE OF MY RIGHTS” PROJECT

Nagihan SADIKLAR, Ekinsu ARSLAN, Selen SOLAKLAR, Maide Nur KILIÇARSLAN 51

4. BÖLÜM / CHAPTER 4

PSİKOLOJİK BOZUKLUKLAR VE ENGELLİ HAKLARI / PSYCHOLOGICAL DISORDERS
AND RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES

Arzu ÇALIŞKAN SARI, Elif EMİR ÖKSÜZ, Ece Ceren AKKAYA, Rabia Nur KODAK,
Özden YALÇINKAYA ALKAR 71

II. KISIM- PART II

KAMU YÖNETİMİ

PUBLIC ADMINISTRATION

5. BÖLÜM / CHAPTER 5

ENGELLİ HAKLARI BAĞLAMINDA KARIYER MESLEKLERDE BEDENSEL ENGELLİLİK:
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI ÖRNEĞİ / PHYSICAL DISABILITY IN CAREER
OCCUPATIONS IN THE CONTEXT OF DISABILITY RIGHTS: EXAMPLE OF MINISTRY OF
TREASURY AND FINANCE

Emine YURTTAKAL 99

6. BÖLÜM / CHAPTER 6

ENGELLİ HAKLARINA KAMU YÖNETİMİ TEORİSİ ÇERÇEVESİNDEN BAKMAK /
LOOKING AT DISABILITY RIGHTS FROM THE FRAMEWORK OF PUBLIC
ADMINISTRATION THEORY

Şerafettin ERTEN 123

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

7. BÖLÜM / CHAPTER 7

VERGİ SİSTEMLERİNDE ENGELLİLERE YÖNELİK VERGİSEL AVANTAJLAR /
TAX ADVANTAGES FOR DISABLED PERSONS IN TAX SYSTEMS

Mehmet YÜCE, Muhammed ÇELİK, Nilay AKBULUT 147

III. KISIM - PART III

ERİŞİLEBİLİRLİK

ACCESSIBILITY

8. BÖLÜM / CHAPTER 8

TRTHABER İŞTİME ENGELLİLER HABER BÜLTENİ: BİR İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ
ÇALIŞMASI / TRT HABER NEWS BULLETIN FOR THE DEAF AND HARD-OF-HEARING:
A CONTENT ANALYSIS STUDY

Mine GÜVEN 181

9. BÖLÜM / CHAPTER 9

TARİHİ BİNALARIN KÜTÜPHANE OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ VE
ERİŞİLEBİLİRLİK DÜZENLEMELERİ: İSTANBUL'DAKİ ÖRNEKLER ÜZERİNDEN
TESPİTLER / REUSING HISTORIC BUILDING AS LIBRARY AND ACCESSIBILITY
IMPLEMENTATIONS: EVALUATION OF EXAMPLES FROM İSTANBUL

Gül YÜCEL 211

10. BÖLÜM / CHAPTER 10

BİLGİYE ENGELSİZ ERİŞİM: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ENGELSİZ KÜTÜPHANE SİSTEMİ
ÖRNEĞİ / BARRIER-FREE ACCESS TO INFORMATION: THE EXAMPLE OF İSTANBUL
UNIVERSITY BARRIER-FREE LIBRARY SYSTEM

Pervin BEZİRCİ 235

11. BÖLÜM / CHAPTER 11

ENGELLİ VE TASARIM ARAŞTIRMACISI: BEKLENMEDİK BİR İLİŞKİ Mİ? /
DISABLED AND DESIGN RESEARCHER: AN UNEXPECTED RELATIONSHIP?

Zeynep YILDIZ, Özge SUBAŞI 269

12. BÖLÜM / CHAPTER 12

ŞEHİRLERARASI TERMİNALLERİN MİMARİ ERİŞİLEBİLİRLİK AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ / EVALUATION OF INTERCITYTERMINALS
IN TERMS OF ARCHITECTURAL ACCESSIBILITY: THE CASE OF TÜRKİYE

Ebru DEMİRCİ 281

IV. KISIM - PART IV

PSİKOSOSYAL DESTEK

PSYCHOSOCIAL SUPPORT

13. BÖLÜM / CHAPTER 13

HASTANEDE YATAN ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLAR VE ANNELERİNİN KARŞILAŞTIĞI
GÜÇLÜKLER: ANNELERİN PERSPEKTİFİNDEN / CHALLENGES FACED BY CHILDREN
WITH INTELLECTUAL DISABILITY AND THEIR MOTHERS DURING HOSPITALIZATION:
MOTHERS' PERSPECTIVES

Ayfer AYDIN, Aşlı AKDENİZ KUDUBEŞ, Eysan Hanzade UMAÇ, Münever ASLAN,

İpek BERTAN 307

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

14. BÖLÜM / CHAPTER 14

ENGELLİ BİREYİN EVDE BAKILDIĞI VE KURUM BAKIMINA VERİLDİĞİ AİLELER
ARASINDAKİ SOSYOLOJİK FARKLILIKLAR: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ / SOCIOLOGICAL
DIFFERENCES BETWEEN FAMILIES WHERE PEOPLE WITH DISABILITIES ARE CARED
FOR AT HOME AND INSTITUTIONAL CARE: THE CASE OF AKSARAY PROVINCE
Pınar ŞALCI, Yücel CAN 327

15. BÖLÜM / CHAPTER 15

ENGELLİ BİREYLERDE PSİKOSOSYAL DESTEĞİN ÖNEMİ / THE IMPORTANCE OF
PSYCHOSOCIAL SUPPORT FOR INDIVIDUALS WITH DISABILITIES
Oğuzhan ABAKAY 361

16. BÖLÜM / CHAPTER 16

ENGELLİ BİREYLERİN VE AİLELERİNİN YEREL YÖNETİMLERDEN BEKLENTİLERİ
/ EXPECTATIONS OF DISABLED INDIVIDUALS AND THEIR FAMILIES FROM LOCAL
GOVERNMENTS
Melda Medine SUNAY 385

17. BÖLÜM / CHAPTER 17

“NEDEN OKULDA ENGELLİ KANKASI OLMASIN?": EBEVEYNLERİN PERSPEKTİFİNDEN
TÜRKİYE’DE ENGELLİLİK ODAĞINDA KAPSAYICI EĞİTİM / “WHY SHOULDN’T S/HE
HAVE A DISABLED KANKA (CLOSE FRIEND) AT SCHOOL?": RESEARCH ON INCLUSIVE
EDUCATION IN TÜRKİYE THROUGH PARENTS’ PERSPECTIVE
Ayşe BEYAZOVA, Melisa SORAN, Melike ERGÜN 403

V. KISIM - PART V

TUTUM

ATTITUDE

18. BÖLÜM / CHAPTER 18

TÜRKİYE’DE İŞ YAŞAMINDA ENGELLİLİK ALGISI / PERCEPTION OF DISABILITY IN
THE WORKPLACE IN TÜRKİYE
İhsan ÜNGÖR 439

19. BÖLÜM / CHAPTER 19

ENGELLİ LİMANINDA METAFOR / METAPHOR AT THE DISABLED PORT
Feyza DERELİ 467

20. BÖLÜM / CHAPTER 20

SOSYAL DIŞLANMANIN NESNELERİ OLARAK ENGELLİLER / THE DISABLED AS
OBJECTS OF SOCIAL EXCLUSION
Merve ERCAN 481

21. BÖLÜM / CHAPTER 21

ENGELLİLER AÇISINDAN SOSYAL DIŞLANMANIN ÖNLENMESİNDE TİYATRONUN ROLÜ /
THE ROLE OF THE THEATER IN PREVENTING SOCIAL EXCLUSION FOR THE DISABLED
Yener ŞİŞMAN, Bora BALUN 501

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

22. BÖLÜM / CHAPTER 22

ENGELLİ HAKLARI KONUSUNDA ARAŞTIRMA YAPAN YÜKSEK ÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN ARAŞTIRMA ALANLARINDA EĞİTİLMESİ VE BİLİNÇLENDİRİLMESİ /
RAISING AWARENESS AND TRAINING OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN
RESEARCH IN DISABILITY RIGHTS

Nevin Zeynep YELÇE, Doğa Selin MEMİKOĞLU 515

VI. KISIM - PART VI

COVID-19

COVID-19

23. BÖLÜM / CHAPTER 23

PANDEMİ DÖNEMİNDE ENGELLİLER VE ENGELLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMANIN
SORGULATTIKLARI / DISABLED PEOPLE DURING THE PANDEMIC PERIOD AND
QUERY OF A STUDY ON DISABILITY

Songül Sallan GÜL 557

24. BÖLÜM / CHAPTER 24

PANDEMİNİN ÇALIŞMA YAŞAMINDAKİ GÖRME ENGELLİLERE ETKİSİ / THE EFFECT OF
THE PANDEMIC ON VISUALLY IMPAIRED PEOPLE IN THEIR WORK LIFE

Mutay den BUTTER 581

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı Engellilik Araştırmaları Bilim Dalının ikinci yayını olan Engellilik Araştırmaları Yazıları kitabında engellilik konusunda çalışan farklı disiplinlerden araştırmacıların çalışmaları yer alıyor. Bu çalışmalar, “3 Aralık Dünya Engelliler Günü” kapsamında 2019 ve 2020 yıllarında gerçekleştirilen iki ayrı “Dünya Engelliler Günü Paneli”nde yapılan konuşmalardan, 3-4 Aralık 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen “Türkiye’de Engelli Haklarında Güncel Durum” temalı “Dünya Engelliler Günü Sempozyumu”nda sunulan bildirimlerden ve yazar olarak davet edilen araştırmacıların eserlerinden oluşmaktadır.

Engellilik Araştırmaları engelli kişilerin sosyal hayata dâhil olmalarında ortaya çıkan sorunları insan hakları bağlamında ele alan bir bilim dalıdır. Fiziksel (mimarî) mekânlara, bilgi teknolojilerine ve ulaşım erişimi kısıtlı olan engelli bireyin diğer kişilerle eşit koşullarda sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi, istihdama katılabilmesi, sosyal ve politik hayatta varlık gösterebilmesi mümkün olmaz. Engelli birey ve ailesinin psikososyal açıdan desteklenmesi ve toplumdaki ayrımcı, dışlayıcı tutumlara karşı güçlendirilmesi gerekir.

Bu kitapta, kamu yönetiminden bilgi teknolojilerine ve ulaşım hizmetlerine erişime, ailelerin psikososyal destek ihtiyaçlarından mimarî alanların erişilebilirliğine, sosyal dışlanmaya neden olan engellilik algısından COVID-19 pandemi sürecinde engelli bireylerin yaşadıkları sorunlara değinen araştırmaları içeren altı ayrı kısım altında 24 bölüm yer alıyor. Çalışmalardaki ortak payda insan hakları açısından engellilik olgusunun incelenmiş olmasıdır. Farklı disiplinlerden akademisyenlerin, kamu ve sivil toplum kuruluşlarından araştırmacıların özgün eserlerini içeren bu seçkinin Engellilik Araştırmaları alanına katkı sunması dileğiyle....

Prof. Dr. A. Resa AYDIN
İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi,
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

PREFACE

The book “Essays on Disability Studies” is the second publication of the Department of Disability Studies of Istanbul University Institute of Social Sciences and includes research by researchers from different disciplines working on disability issues. These studies consist of speeches given at two separate “World Disability Day Panels” held within the scope of “December 3 World Disability Day” in 2019 and 2020; papers presented at the “Current Status of Disability Rights in Türkiye” themed “World Disability Day Symposium” held between December 3-4, 2021, and works by researchers invited as authors.

Disability Studies is an academic discipline that examines the nature, meaning and consequences of disability. The ultimate focus of disability studies is to enhance the civil rights of people with disability and to improve their full participation in social life on equal basis with others. It is not possible for individuals with disability who have limited access to physical environment, information technologies and transportation to benefit from health and education services, participate in social and political life on equal terms with other individuals. The psychosocial support and empowerment of the individuals with disability and their families against discriminatory, exclusionary attitudes in society is necessary.

The topics covered in this book includes research on public administration, accessibility of physical environment, information technologies and transportation services, the psychosocial support needs of families, the disability perception that causes social exclusion, the problems experienced by individuals with disability during the COVID-19 pandemic. The book is divided into six sections containing 24 chapters. The common factor in the studies is the examination of the phenomenon of disability from the perspective of human rights. It is hoped that this selection, which includes original works by academics from different disciplines and researchers from public and civil society organizations, will contribute to the field of Disability Studies.

Prof. Dr. A. Resa AYDIN
Istanbul University, Istanbul Faculty of Medicine,
Department of Physical Medicine and Rehabilitation,
Istanbul, Türkiye

